

עבודה בספרות דור המדינה

בעבודה זו נדון בסיפורים "מות הזקן" של א.ב. יהושע ו"הזר" של אלברט קאמי. הסיפור "מות הזקן" נכתב בשנת 1957 ו"הזר" נכתב בשנת "1942", שני סופרים שכתבו בשתי מדינות שונות, קאמי כתב את ספרו כאשר שהה בצרפת (הוא נולד באלג'יר) ויהושע כתב בישראל בעיר שבה נולד, בירושלים.

למרות הפערים הללו במרחב ובזמן יש התכתבות מאוד מעניינת בין שני הסיפורים אותה נחקור בדפים הבאים.

שני הסיפורים הנ"ל מוצגים לקורא ע"י מספר בגוף ראשון שהוא גם נוכח בעלילה עצמה. לסיפורים יש הרבה במשותף בתחושות שהם מייצרים ובניתוק הרגשי שהם מעבירים. בשני הסיפורים יש שבירת קונבנציות וקורים דברים לא צפויים.

כשהסיפור "מות הזקן" יצא הוא נחשב ל"גל החדש" של הספרות הישראלית כך קרא לזה גרשון שקד בספרים של תולדות הספרות הישראלית שהוציא.¹ זהו סיפור קצר לעומת ספרו של קאמי שהוא רומן המורכב משני חלקים ובסך הכל אחד עשר פרקים.

מות הזקן התאפיין בכך שהוא נכתב בסגנון לא ריאליסטי, מעט אבסורדי ואף פנטסטי. העניין ה"לא ריאליסטי" מתבטא בכך שבסיפור זה, אישה זקנה רוצה לקבור בכוח אדם קשיש מופלג המסרב למות. ומנגד יש את הסיפור "הזר" שכל כולו עטוף בנושא המוות והדבר הלא ריאליסטי בסיפור, זה עניין היחס והאדישות של הדמות הראשית לנושא. כפי שניתן להבין, הנושא המרכזי הסובב את שני הסיפורים הוא נושא המוות וניתן לקבל את המוות כאל מובן מאליו, פשוטו כמשמעו, או שניתן לפרש את המוות כמטאפורה לשינוי אישי או חברתי. פרויד אומר "שהמטרה של החיים היא המוות"², כלומר החיים הם התקדמות בטוחה ויציבה לעבר המוות, וכיעד אל מטרה המוות ניתן מוטיבציה לחיים להמשיך קדימה.

¹ <http://www.ajsnet.org/band.pdf>

² Freud, Sigmund. *Beyond the Pleasure Principle*; Trans. by C. J. M. Hubback. London, Vienna: International Psycho-Analytical, 1922; Bartleby.com, 2010. www.bartleby.com/276/. [Date of Printout].

דור המדינה

מה מפריד בין דור אחד לדור הזה שבא אחריו? זו שאלה שרבים וטובים עסקו בה, עניין זה היה ניכר מאוד בתקופת דור המדינה, שבתקופה זו האנשים שיצרו היו הדור הראשון שזכה להתבגר מאז קום המדינה. כל דור מביא איתו משהו אחר, גם היוצרים משתנים וכך גם היצירה.

דור המדינה היה הדור שהגיע מיד לאחר קום המדינה בשנת 1948 והקונפליקט שהחל בין היהודים שגרו בארץ לבין הפלסטינים השפיע מאוד ועיצב את הסופרים של אותה התקופה. א.ב. יהושע פרסם את סיפורו הראשון "מות הזקן" בשנת 1957 בנפרד ולאחר מכן בתוך אסופת הסיפורים שגם היא נכנסת תחת השם "מות הזקן" בשנת 1962. הסופרים בתקופה זו נקראו סופרים של "דור המדינה" שזה בעצם מאופיין בכך שהם לא התמקדו בסיפורי המולדת ביצירות שלהם. יוצרים אלה הסיתו דרכם מכתובה על המדינה כפי שעשו קודמיהם. יהושע הושפע מאוד מכתבתו של שי עגנון ואת הסיפור "מות הזקן" הוא מתאר כסיפור "עגנוני סוריאליסטי"³. ביצירות אלה היה דגש על מספר בגוף ראשון שמספר לנו את הסיפור, ה"אני" שמספר לכם הקוראים את מה שעברתי ומשתף אתכם את כל המחשבות והתהיות שלי.

ספרות דור המדינה הביאה איתה משהו מיסטי ופנטסטי שלא היה בדור הקודם, שבו כתבו על המדינה והמלחמות. בסיפור של הדור הקודם כתבו דברים פשוטו כמשמעו ולא היה עומקים נסתרים למדי ליצירות. החלוץ ליצירות אלה היה שי עגנון שאחריו הלכו א.ב. יהושע ועמוס עוז ושאו ממנו את ההשראה ליצירות שלהם.

במאמרה של ניצה בן דב⁴ מועלת האפשרות כי סיפורו של יהושע "מות הזקן" הוא משל למאבק בין יהדות לציונות. הספרות של תקופה זו אופיינה בחילוניות ובהעדר אלוהים, זה ניכר בסיפור מות הזקן הסוריאליסטי שבו האישה הזקנה לוקחת החלטה אלוהית ובעצם

³ http://azure.org.il/download/magazine/165az9_inbari.pdf

⁴ <http://actveng.haifa.ac.il/PDF/books/tehila.pdf>